Kliimaministeeriumi kantslerile 23.11.2026 nr 1-11/398

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kantslerile

Teema: Ettepanek isikudosimeetria teenuse üleandmiseks ASile ALARA

Austatud kantslerid

Seoses 1. jaanuaril 2027 jõustuva tuumaenergia ja -ohutuse seadusega (TEOS) ning kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna ümberkorraldamisega soovib AS ALARA teha ettepaneku anda Keskkonnaameti poolt praegu osutatav isikudosimeetria teenus üle ASile ALARA.

Alates 2027. aastast koondatakse riiklikud kiirgus- ja tuumaohutuse ülesanded Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametisse (TTJA). Selleks viiakse Keskkonnaameti kliima- ja kiirgusosakonna kiirguskaitsebüroo ja kiirgusseirebüroo ülesanded koos töötajatega üle TTJA struktuuri. Samuti on kavas värvata täiendavaid spetsialiste, et tagada uuele regulaatorile vajalik pädevus tuumaohutuse valdkonnas.

Peame seda ümberkorraldust heaks võimaluseks vaadata üle ka need Keskkonnaameti senised tegevused, mis ei ole otseselt seotud riikliku järelevalve või muude avalike ülesannete täitmisega. Üheks selliseks tegevuseks on meie hinnangul tasulise isikudosimeetria teenuse osutamine.

Isikudosimeetria teenuse osutamine ei pea olema riigiasutuse ülesanne

Kiirgusseaduse § 31 lõige 1 annab Keskkonnaametile õiguse osutada oma põhitegevusega seotud tasulisi kiirgusohutust tagavaid teenuseid, kui see ei takista ameti põhimäärusest tulenevate ülesannete täitmist. Sama paragrahvi lõike 2 punktis 3 on nimetatud ka termoluminestsentsdosimeetriga isikudoosi määramise teenus. Alates 1. jaanuarist 2027 jõustuvas seaduse redaktsioonis antakse vastav teenuste osutamise õigus TTJA-le.

Oluline on seejuures, et seadus annab riigiasutusele võimaluse selliseid teenuseid osutada, kuid ei kohusta teda seda tegema.

Kiirgusseaduse § 50 kohaselt on kiirgustegevuse tegijal kohustus korraldada kiirgustöötajate isikudooside seire. See on oluline osa kiirgusohutuse tagamisest, kuid seadusest ei tulene, et selleks vajalikku mõõtmisteenust peaks osutama riiklik regulaator ise.

Ka Keskkonnaameti põhimääruse § 12 lõikes 9 kirjeldatud kliima- ja kiirgusosakonna põhiülesanded on seotud eelkõige riikliku kiirgusseire, kiirgusohutusalaste menetluste ning teiste

AS ALARA
Leetse tee 21, Paldiski 76806
Eesti/Estonia
Telefon/Phone
+372 524 0467
Reg nr 10462309
E-post/E-mail alara@alara.ee
www.alara.ee

avalike ülesannete täitmisega. Tasulise isikudosimeetria teenuse osutamine ei ole põhimääruses sätestatud eraldiseisva kohustusliku ülesandena.

Ajalooliselt on Keskkonnaameti poolt isikudosimeetria teenuse osutamine olnud põhjendatud vajadusega tagada teenuse kättesaadavus olukorras, kus Eestis puudusid selleks muud piisavad võimalused. Tänaseks on aga tekkinud eeldused, et teenust saaks edaspidi osutada riigile kuuluv äriühing.

AS ALARA arendab isikudosimeetria teenuse välja sõltumata teenuse üleandmise otsusest

AS ALARA on riigile kuuluv äriühing, millel on pikaajaline kogemus kiirgusohutuse ja radioaktiivsete materjalide käitlemise valdkonnas.

2026.aastal sai AS ALARA akrediteeringu ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiseks ning ettevõttes töötab akrediteeritud kalibreerimislabor.

AS ALARA on võtnud selge suuna oma laboriteenuste arendamisele ning kavatseb laiendada labori akrediteerimisulatust isikudosimeetriale ja arendada välja selle teenuse osutamiseks vajaliku võimekuse sõltumata sellest, kas riik otsustab senise teenuse ASile ALARA üle anda või mitte.

Seega ei sõltu isikudosimeetria teenuse väljaarendamine Keskkonnaameti või TTJA senise teenuse üleandmisest. Tegemist on AS ALARA enda tegevuse ja laborivõimekuse arendamise plaaniga, mille eesmärk on laiendada ettevõtte pakutavaid kiirgusohutusega seotud teenuseid.

Samas peame riigi seisukohalt oluliseks, et enne kahe paralleelse teenuse osutamise võimekuse väljakujunemist lepitaks kokku mõistlik tööjaotus.

Kui AS ALARA arendab isikudosimeetria teenuse igal juhul välja ning samal ajal jätkab sama teenuse pakkumist riigiasutus, tekib olukord, kus riigi äriühing ja riigiasutus hakkavad konkureerima samade klientide pärast. Seejuures tuleb mõlemal organisatsioonil panustada teenuse osutamiseks vajalikesse seadmetesse, personali, kvaliteedisüsteemi ja muusse taristusse.

Meie hinnangul ei ole selline riigi ressursside kasutamine otstarbekas, eriti olukorras, kus riiklikule regulaatorile lisanduvad uued ja ressursimahukad ülesanded.

AS ALARA ettepanek ei lähtu seega vajadusest saada riigilt võimalus või luba isikudosimeetria teenust arendada, vaid soovist vältida olukorda, kus riik kasutab oma ressursse sama teenuse pakkumiseks kahes erinevas organisatsioonis.

Peame mõistlikuks, et riiklik regulaator keskenduks seadusest tulenevatele ülesannetele ja järelevalvele ning tasulise isikudosimeetria teenuse osutamine toimuks ASis ALARA, kus selleks vajalikku laborivõimekust niikuinii arendatakse.

AS ALARA
Leetse tee 21, Paldiski 76806
Eesti/Estonia

Telefon/Phone
+372 524 0467

Reg nr 10462309
E-post/E-mail alara@alara.ee
www.alara.ee

Uue regulaatori ülesanded eeldavad ressursside läbimõeldud kasutamist

TEOS-i jõustumisega lisandub TTJA-le mitmeid uusi ja mahukaid ülesandeid. Tuumaohutuse valdkonna pädevuse loomine, spetsialistide värbamine ning vajaliku järelevalvevõimekuse arendamine nõuavad märkimisväärseid ressursse.

Seetõttu peame oluliseks, et uue regulaatori moodustamisel keskendutaks eelkõige nendele tegevustele, mille täitmine on seadusega antud riigi ülesandeks.

Isikudosimeetria teenuse üleandmine ASile ALARA võimaldaks TTJA-l suunata rohkem tähelepanu oma põhitegevusele, säilitades samal ajal Eestis vajaliku mõõtmisvõimekuse.

Selline tööjaotus toetaks ka regulaatori sõltumatuse põhimõtet, mis on TEOS-i üks olulisi lähtekohti. Kuigi isikudosimeetria teenuse osutamine riigiasutuse poolt ei tähenda iseenesest huvide konflikti, oleks meie hinnangul selgem ja läbipaistvam korraldus, kus järelevalve ja tasulise mõõtmisteenuse osutamine on teineteisest lahutatud.

Ettepanek edasiseks tegevuseks

Eeltoodust lähtudes palume Kliimaministeeriumil ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil kaaluda võimalust anda Keskkonnaameti poolt praegu osutatav isikudosimeetria teenus üle ASile ALARA ning arvestada sellega TTJA uue struktuuri ja ülesannete kujundamisel.

Rõhutame, et AS ALARA jätkab isikudosimeetria teenuse väljaarendamiseks vajalike ettevalmistustega sõltumata teenuse üleandmise kohta tehtavast otsusest. Seetõttu oleks meie hinnangul riigi huvides kujundada võimalikult varakult ühine arusaam, milline peaks olema selle teenuse edasine korraldus.

AS ALARA on valmis tegema ministeeriumide, Keskkonnaameti ja TTJA-ga koostööd, et leppida kokku teenuse üleandmise tingimused ja ajakava. Selle käigus tuleks muu hulgas hinnata olemasolevate mõõteseadmete, vajaliku oskusteabe ja muude teenuse osutamiseks vajalike ressursside üleandmise võimalusi, samuti õigusaktide muutmise vajadust.

Mõistame, et teenuse ülevõtmine eeldab AS ALARA labori akrediteerimisulatuse laiendamist ning kõigi vajalike tehniliste ja organisatsiooniliste tingimuste täitmist. Seetõttu ei pea me tingimata vajalikuks teenuse üleandmist kohe 1. jaanuaril 2027. Küll aga oleks oluline jõuda enne seda kuupäeva põhimõttelise kokkuleppeni, et teenuse edasise korraldusega saaks arvestada TTJA struktuuri ja töökorralduse kujundamisel.

Meie hinnangul oleks isikudosimeetria teenuse üleandmine ASile ALARA mõistlik lahendus nii riigi ressursside kasutamise, olemasoleva laborivõimekuse arendamise kui ka uue kiirgus- ja tuumaohutuse regulaatori ülesannete seisukohalt.

AS ALARA
Leetse tee 21, Paldiski 76806
Eesti/Estonia

Telefon/Phone
+372 524 0467

Reg nr 10462309
E-post/E-mail alara@alara.ee
www.alara.ee

Palume ministeeriumidel kujundada ühine seisukoht isikudosimeetria teenuse ASile ALARA üleandmise osas ning alustada arutelu selle praktilise korralduse üle, arvestades, et AS ALARA arendab nimetatud teenuse välja sõltumata üleandmise otsusest.

Oleme valmis oma ettepanekut lähemalt tutvustama ning koos asjaomaste asutustega läbi arutama teenuse üleandmise praktilised võimalused.

Lugupidamisega

Ilmar Puskar

Juhatuse liige

AS ALARA

AS ALARA
Leetse tee 21, Paldiski 76806
Eesti/Estonia

Telefon/Phone
+372 524 0467

Reg nr 10462309
E-post/E-mail alara@alara.ee
www.alara.ee